

6. PRÍSLOVKY (Adverbiá)

- sú plnovýznamové neohybné slová, ktoré vyjadrujú okolnosti deja:
miesto čas, spôsob, príčinu
- najčastejšie stoja pri slovesách

OTÁZKY: kde? kedy? ako? prečo?

Rozdelenie podľa druhu:

Príslovky				
druh	MIESTA	ČASU	SPÔSOBU	PRÍČINY
otázky	KDE? kam? kade? odkiaľ? pokiaľ?	KEDY? odkedy? dokedy? ako dlho?	AKO? akým spôsobom?	PREČO? načo? začo? pre akú príčinu?
príklady	doma, vonku, dnu, von, vpravo, dolu, vedľa, uprostred, hore, zdola, potiaľ, tadeto, tadiaľ...	dnes, včera, zajtra, navždy, ráno, napoludnie, večer, nedávno, už, hneď, teraz...	pomaly, dobre, zle, milo, priateľsky, ticho, potichu, tajomne, zvláštne, po slovensky...	preto, lebo, zato, úmyselne, náhodou, (na)darmo, omylom, bezdôvodne, náročky, zámerne, (ne)chtiac, schválne, naschvál, + s predložkou pre (pre chorobu)...

Tvorenie prísloviak:

1.	z prídavných mien príponami -o, -e, -y	múdry – múdro ; pekný – pekné ; priateľský - priateľsky
2.	z podstatných mien (PM sú vo funkcii príslovky!)	doma, ráno, večer... v záhrade, pri škole
3.	zmeravením predložkových pádov	sprava, doľava, dopredu, zblízka, dovedna, naostatok, nadržanom...

Stupňovanie prísloviak:

- stupňujeme len tie príslovky, ktoré sú odvodené od akostných prídavných mien!

Príslovky sa stupňujú: **a) pravidelne**
b) nepravidelne

a) pravidelné stupňovanie: má 3 stupne (koreň slova sa nemení!)

I. stupeň: príslovka je v základnom tvare:	<u>veselo</u>
II. stupeň: k prvému stupňu pridáme príponu – šie/- ejšie :	<u>veseľšie</u>
III. stupeň: k druhému stupňu pridáme aj predponu naj- :	<u>najveseľšie</u>

b) nepravidelné stupňovanie: má 3 stupne (koreň slova sa mení!)

<u>zle</u>	<u>horšie</u>	<u>najhoršie</u>	//	<u>veľmi</u>	<u>väčšmi</u>	<u>najväčšmi</u>
<u>dobre</u>	<u>lepšie</u>	<u>najlepšie</u>	//	<u>skoro</u>	<u>skôr</u>	<u>najskôr</u>
<u>pekne</u>	<u>krajšie</u>	<u>najkrajšie</u>				
<u>veľa</u>	<u>viac</u>	<u>najviac</u>				
<u>málo</u>	<u>menej</u>	<u>najmenej</u>				

Pravopis:

- príslovky píšeme ako **jedno slovo**:
PR.: doľava, vpravo, zrána
 - niekedy ich môžeme písať aj ako **dve slová**:
PR.: do biela (dobiela), od pradávna (odpradávna)... správne sú obidva tvary
- A) príslovky, ktoré vznikli spojením predložky „z“ a **genitívu** píšeme **podľa výslovnosti**:
PR.: **sčasti** (nie: z časti); **skrátka** (nie: zkrátka); **spamäti, sprava**
- B) príslovky **so spojovníkom**:
zoči – voči; krížom – krážom; chtiac – nechtiac; sem – tam; široko – ďaleko;
raz – dva; mlado – staro; veselo – smutne; dnes – zajtra...

Príslovky a iné slovné druhy

- príslovky môžu vo vete stáť aj vo funkcii **predložky, častice alebo citoslovca**

1) príslovky a predložky - príslovky **okolo, vedľa, dole, poníže** a pod. sa môžu stať **predložkami** (vtedy stoja pred podstatným menom)

PR.: [príslovka] Bežal **okolo**. Strelil **vedľa**. Pozeraj **dole**! Autobus stojí **poníže**.

PR.: [predložka] Bežal **okolo školy**. Stelil **vedľa brány**. Padá **dole brehom**.

Stojí **poníže domu**.

2) príslovky a častice - príslovky **dobre, skôr, veľmi** a pod. sa môžu stať **časticami**

(vtedy hodnotia výpoveď a významovo nesúvisia s prísudkom;

ak sú uvádzacími časticami, sú oddelené čiarkou a poväčšine sú prvým slovom vo vete!)

PR.: [príslovka] Bolo mi **dobre**. Príd' **skôr**. **Veľmi** sa páči.

PR.: [častica] **Dobre**, nezabudnem. Je **skôr** žltý ako oranžový. **Veľmi** ju nevidel.

3) príslovky a citoslovca - príslovky sa môžu stať aj **citoslovcami** (vtedy sa tiež neviažu s prísudkom vety, sú oddelené od ostatnej časti vety čiarkou)

PR.: [príslovka] **Výborne** sa mu darí. Chod' **dočerta**.

PR.: [citoslovec] **Výborne**, tak to má byť. **Dočerta**, ako to mám urobiť.

Vetnočlenská platnosť: príslovkové určenie miesta, času, spôsobu, príčiny (4m, 4č, 4s, 4p)

PIKOŠKY:

1. príslovka **von** – súvisí s pohybom smerom z uzavretého priestoru

príslovka **vonku** – pomenúva miesto mimo obydľia alebo iného uzavretého priestoru

2. POZOR! Slovné spojenia PR.: na dvore, pri obchode - nie sú príslovky, ale predložky s podstatným menom

ROZMÝŠĽAJ:

vtom (vtom momente = *príslovka času*)

v tom hrade, v tom koši (*predložka + ukazovacie zámeno!*)

Zasmial sa **nahlas** (= *veľmi hlasno*).

Spevák si musí dávať pozor **na hlas** (= *na hlasivky*).

Vieš tú báseň **spamäti** (*naspamäť*)?

Z pamäti (*pamäť*) vyhrabal spomienku na prvú jednotku.

Medzitým (= *príslovka času*), ako čakal na otca, sa zotmelo.

Medzi tým (*medzi niečím! medzi predmetmi!*) špinavým riadom nájdeš aj čistý hrniec.

Tváril sa **naoko** (= *akože – príslovka spôsobu*) spokojne.

Priložil si dľaň **na oko** (*predložka + orgán zraku!*).